साने गुरुजी ×¾Ö a Ö¯Ö²ÖÖ×-ानी ÃÖ¾ÖÃÖ´ाावेशक ×शक्षणशास्त्र ´ÖÆÖ×वद्यालय, ×खÖ¸üÖ¤Ö

´Ö¸üÖŠüß

›üÖ. ¯Ö×ŸÖ³ÖÖ ¤üß¯Öक सूर्यवंशी

“Ö™üक क्र.२

२.१ गद्य अध्यापनाचे ÃÖ¾Ö¹ý¯Ö ¾Ö ¾Ö×¿ाष्टये

×नबंध, लघु×नबंध, ल×Ö‘Ö×क£ÖÖ, कादंबरी, ÖÖ™üक, नाटयछटा, “Ö×¸ü¡Ö, †ÖŸ´Ö“Ö×¸ü¡Ö, प्रवासवर्णन इत्यादी ¾ÖÖ›ü´ाय प्रकार¸ü

×नबंध- ×वचारप्रधानता, तर्क¿Ö¤ü ×¾Ö“ÖÖ¸ü ´ाांडणीला ±úÖ¸ü ´ाहत्त्व, एखÖÖ¤Ö ×वषय घेउन ÃÖ¾Ö †ंगांनी ´ाांडणी केलेली असते.

»Ö‘Ö×नबंध- »ाहान ×नबंध नव्हे, स्वरुप व कार्य वेगळे अÃÖŸÖ. भावनाप्रधानता ´ÖÆü¢¾ÖÖ“Ößü †ÃÖŸÖ. ×´ात्रत्वाच्या नात्याने ×हतगुज करीत असते , भाषाशैली खेळकर असावी, उदा. ÖÖ.ÃÖß ±úड़के, ×व.स खÖÖ›üके¸ü.

गद्य अध्यापनाचे Ã¾Ö1ý¯Ö ¾Ö ¾Ö×¿ाष्टये

»Ö‘ÖãÛú£ÖÖ--Ã֍¾ÖÖÜÖ •ुने नाव कहाणी, ¬ÖÜÖ¸ü ग֍ÖÂ™ü, ¬ÖÜÖ¸ü कथा   कथा लहान असणे हा काही ×तचा खास ×वशेष नाही . कथा ही एक आटोपशीर आ×ण स्वतंत्र अशी ल×»ÖÜÖ Ã֍Ö×हत्य रचना असते. ´Ö¸üÖšüß Ã֍Ö×हत्यात ह.ना. †Ö¯Ö™ü, ×दवाकü¸ü, ´ाडगुळकü¸ü, ग֍Ö›ü¸üßÔü शंकरराव खü¸üÖÜÖ ‡त्यादी

कादंबरी --हा प्रकार कथेपेक्षा वेगळा आहे. ´Ö¸üÖšüßच्या ¯ÖÖšü¶¯ÖÃÖÛúÖÜÖ कादंबरी या Ã֍Ö×हत्य प्रकारातील उतारे उद्घृत करुन ×वद्यार्थ्यांना कादंबरी या सा×हत्य प्रकाराचा ¯Ö×रचय करुन ×दला जातो. जेव्हा कादंबरीतील उÜÖÖ¸üÖ ¯ÖÖšü¶¯ÖÃÖÛúÖÜÖ Ã֍´ÖÖ¾Ö¿Ö Ûú»Ö»ÖÖ †ÃÖÜÖÖ.ÜÖÖ त्या ¯ÖÖšüÖ“Ö अध्यापन करतांना ÜÖÖ ˆÜÖÖ¸üÖ कोणत्या कादंबरीतील घेतला आहे ती कादंबरी ×शक्षकांनी वाचलाली असावी तेव्हा ती कादंबरीतील ÃÖÖ¸ü¿Ö ×वद्यार्थ्यांना सांगता येईल.

¬ÖÖ™ü क, नाटयछटा, च×¸üס֡Ö, †ÖÛ´Ö“Ö×रत्र, प्रवासवर्णन इत्यादी वाड.´ाय प्रकार

गद्य अध्यापनाचे Ã¾Ö¹ý¯Ö ¾Ö ¾Öx¿ाष्टये

¬Ö™ीक- ¯Ö¡Ö बोलत, वागत असतात त्यांच्या वाणीच्या आxण कúxŸÖच्या ´ादतीने नाटकाचे कथानक गुं±ú»Ö •ÖŸÖ ¯Ö£Öx´ाक स्तरावर देxखल नाटकाचा पाठ पाठ्यपुस्तकात x¤ü»Ö»Ö †ÃÖŸÖ. ŸÖ या ÃÖŠß xवद्यार्थ्यांना संवादात´ाक ÃÖxहत्याचा ¯Öx¸चय ¾ÆÖ¾Ö ´हणून रंगभू´ीवर ¬Ö™ीक Æ परयोगरुपाने ´ांडावयची अÃÖŸÖ . •Ö¸ü †ÃÖ काही पाठाचे अध्यापन करायचे असेल तर काय करावे नाटकाचे कथानक xवद्यार्थ्यंना सांगावे नाटककाराची ओळख करुन द्यावी. उदÖ. गो.ब. देवल, ग›कú¸ß, खाxजलकú¸ü, †¡Ö, कानेटकर.

नाटयछटा-ÆÖ प्रकúÖ¸ü नावाप्र´ाणेच छÖ™ß †¾ÖŸÖß †ÃÖŸÖ. xदवाकú¸ü यांनी ´Ö¸ÖŠßŸÖ ÆÖ प्रकúÖ¸ü ¯Öœü केला आहे. इंग्रजी ÃÖxहत्यातून ´Ö¸ÖŠßŸÖ अवतीर्ण –Ö»Ö एकúÖ“Ö ´ाणसाचे भाषण ±úÖ¸ü वेळ ऐकúŸÖ बसणे कंटाळवाणे ÆÖŸÖ ´हणून अग¤ß क´Öß ¾ÖÔÖŸÖ ÃÖ•Ö¸ü केली जाते.

गद्य अध्यापनाचे Ã¾Ö1ý¯Ö ¾Ö ¾Ö×¿ाष्टये

“Ö×¸¡Ö-“Ö×¸¡ÖÖŸÖ »ोखकाने Ã¡Öß-पुरुषाच्या जीवनाचे ×ववरण क¸êú»Öê»Öê †ÃÖŸÖê ŸÖê जीवन सुखदु:खाचे ×ववरण क¸êú»Öê»Öê †ÃÖŸÖê. त्या व्यक्तिसंबंधाचा आ×ण त्या ×क्रयांचा “Ö×¸¡Öकाराने ´ाागोवा घêŸÖ»Öê»ÖÖ †ÃÖŸÖÖ.

†ÖŸ´Ö“Ö×¸¡Ö- »ोखकाने स्वताच्याच च×रत्राचे केलेले ×ववरण एसते. च×¸¡Ö-†ÖŸ´Ö“Ö×¸¡Ö या ÃÖÖ×हत्य प्रक¸üÖ¸ÖŸÖß»Ö ×नवडक उŸÖÖ¸ê अभ्यासल्µÖÖ´ÖÖê ×वद्यार्थ्यांच्या ´ानात त्या च×¸¡Ö नायक¸üÖच्या जीवना×वषयी त्यांनी ¿ाोधून †›चणीतून ´ाार्ग क¸üÖœêल्यासंबंधी त्यांच्या कार्या×वशयी कुतूहल ×न´ाीण होणे साह×जक असते.

प्रवासवर्णन इत्यादी ¾ÖÖ›ê.´ाय प्रक¸üÖ¸ê.

प्रवासवर्णन-वाचनातून द¸ü¿Ö-×¾Ö¤ü¿ÖÖŸÖß»Ö ×भन्न संस्क¸üŸÖß ÃÖ´ÖÖ•Ö ÃÖ£ÖÖê ×नसर्ग यांचेदर्शन ÆÖŸÖê.